

Göç, Gecekondulaşma ve Entegrasyon: Antalya Örneği

Migration, gecekondulaşma and integration: The case of Antalya

Selver Özözen Kahraman*

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Çanakkale

Öz: Bu çalışmada 1970'lerden sonra göç çekim merkezlerinden biri haline gelen Antalya'nın iç göçlerdeki yeri ve Antalya kent merkezine yönelen göçlerle ortaya çıkan gecekondulaşma sorunu üzerinde durulmuştur. Antalya kent merkezinde göçün en önemli mekânsal etkilerinden biri olan gecekondulaşma olgusu çeşitli yönleri ile gecekonduların yoğun olarak görüldüğü Kepez belediyesi sınırları içinde araştırılmıştır. Araştırma alanında gecekondu halkının kentle bütünleşme sorunlarını daha detaylı inceleyebilmek için birbirinden farklı özelliklere sahip seçilmiş mahallelerde hane anketleri yapılmıştır. Bu saha çalışması ile göçlerin coğrafi boyutları, göçe katılanların demografik nitelikleri, ekonomik ve sosyal durumlarındaki değişim ile kent merkezinde yarattıkları mekânsal görünüm ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Göçmenlerin göç etme nedenleri, geldikleri yer ve kentte kalış süreleri ile kente entegrasyonları arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antalya (Kepez), iç göç, kentleşme, gecekondulaşma, entegrasyon.

Abstract: In this study is investigated problem of "gecekondulaşma" (squatter's house) of Antalya which is one of the the in-migration centers since 1970's. Gecekondulaşma is examined from various aspects in center of Antalya (Kepez). In this area, to observe problems of integration to urban of squatter dwellers, household questionnaire carried out at different properties selected quarters. With these questionnaires geographical dimensions of in-migrations, demographic properties, changes economic and social conditions and constituted landscape in this city center of migrants. In addition to investigated cause of migration, fatherlands, and reside period at urban of migrants.

Keywords: Antalya (Kepez), in-migration, urbanisation, gecekondulaşma, integration.

1.Giriş

Göç-kentleşme ilişkisi üzerine yazılan yazılarda konu genelde kentlerin bozulması ve sosyal problemler açısından ele alınmaktadır (Saran,1986; Tekeli 1982; Keleş, 1984 ve 2003; Yenigül, 2005). Bunlara göre, göç (i) kentleri fiziki ve sosyal açıdan köyleştirir, (ii) kentlerde suç ve suça teşebbüs eğilimlerini artırır, (iii) belediye hizmetleriyle ilgili sorunlarda artışlara neden olur, (iv) kentlerde zaten yetersiz olan sağlık hizmetlerinin yoğunlaşmasına ve (v) kırsal alanda ise işgücü ve sermaye kaybına neden olur. Kıray'a (1982) göre gecekondu, "tarımda pazara yönelik üretime geçişin ve kentlere nüfus yığılmalarının hızlanmasına rağmen, sanayileşmesini çok yavaş gerçekleştiren toplumlarda ortaya çıkmaktadır". Hızlı kentleşmenin doğurduğu yoğun konut ve arsa istemi, konut üretimlerinin sınırlı tutulması, gelir seviyesinin düşüklüğü, kaçak yapılaşma ve gecekondulaşmaya neden olmaktadır.

Göç ve kentsel gelişme arasındaki ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar kentsel sistemde göçün yarattığı etkilerin başlıca beş boyutta ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bunlar; göçün istihdam ve kentsel işgücü, ücretler, kent mekânı, kent yönetimi ve kentin kültürel yapısı üzerindeki etkileridir (Tekeli, 1982). Tekeli, gecekonduyun sadece imar sorunu olmadığı ve sınıfsal, mekan

*İletişim yazarı: S.Özözen, e-posta: sozozen@comu.edu.tr

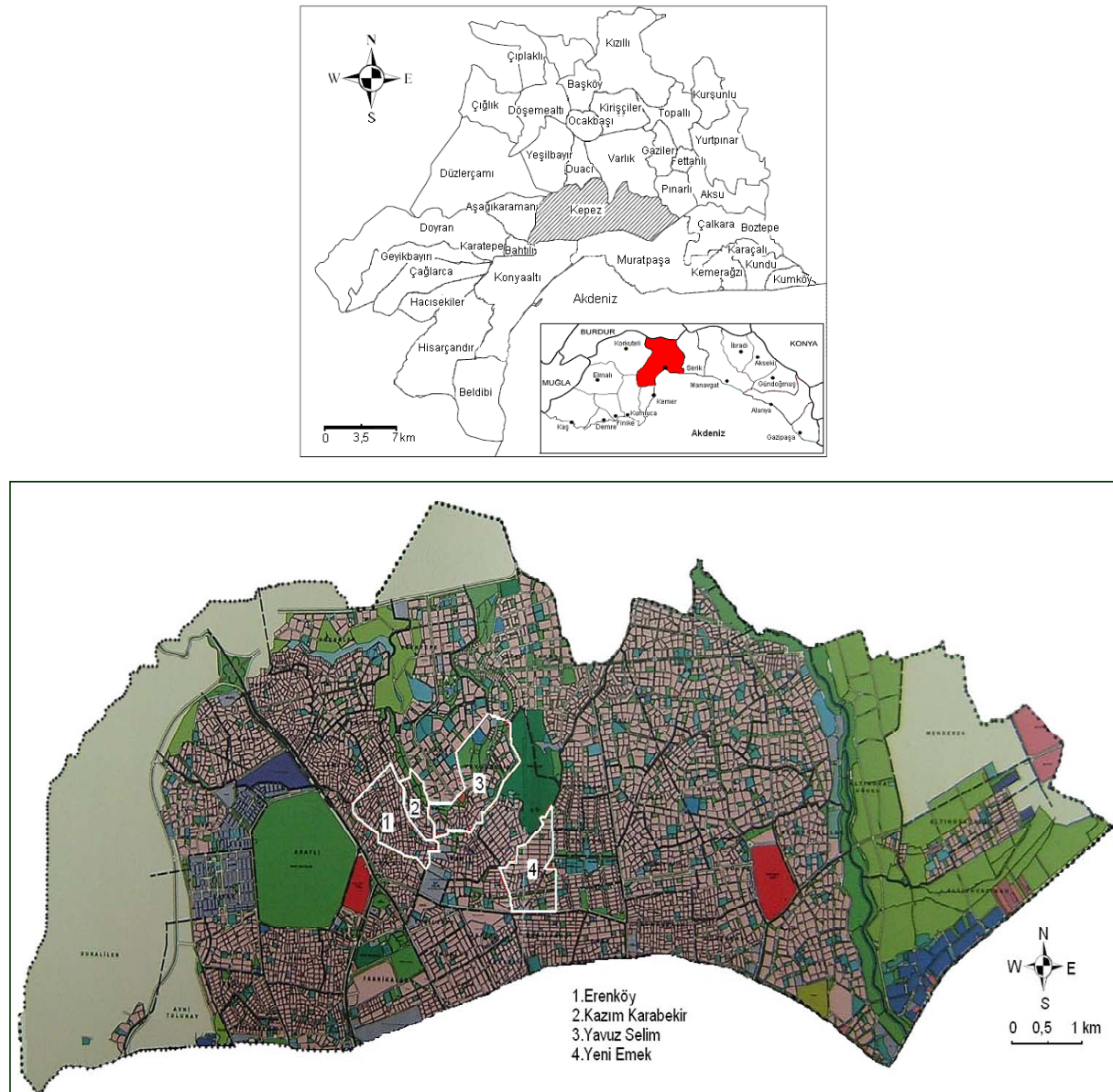
organizasyonunda dönüşüm, grup ve inşa süreci boyutları ile ele alınması gerektiği ve gecekondularda farklı sorunlar karşısında çıkarları ayrılan grupların var olduğunu belirtmiştir.

Birbirinden farklı toplumsal tabakalarda bulunanların kent içinde farklı mekanlarda yaşıyor olmaları, konut alanlarında birbirine yakın grupları içeren türdeş fiziksel mekanların oluşmasına neden olur. Tam bir homojenlik söz konusu olmasa da meslek, eğitim, gelir, konut vb konularda türdeş alanlardan biri de gecekondu mahalleleridir.

Gecekondu, imar ve yapı işlerini düzenleyen mevzuata ve genel hükümlere bağlı kalmaksızın, kendisine ait olmayan arsa veya araziler üzerinde yapılan yapılar olarak tanımlanmaktadır.

Antalya Büyükşehir mücavir alanındaki arazilerin %55'i Kepez Belediyesi sınırları içinde olup buradaki 90 bin konutun 63 bini gecekonduardan oluşmaktadır (%70). Bu çalışmada da Antalya'nın gecekondualarında ekonomik ve sosyal değişimin mekânsal yansımaları ele alınmıştır.

Araştırma alanımız Antalya kenti sınırları içinde Kepez Belediyesi'ne bağlı gecekondu mahallerinden seçilmiştir. Bunlar Kepez'in orta kesiminde yer alan Erenköy, Kazım Karabekir, Yavuz Selim ve Yeni Emek mahalleleridir (şekil 1).



2. Veri ve Yöntem

Antalya kent merkezinde göçün en önemli mekânsal etkilerinden biri olan gecekondulaşma olgusu çeşitli yönleri gecekonduların yoğun olarak görüldüğü Kepez belediyesi sınırları içinde araştırılmıştır. Araştırma alanında gecekondulu halkının kentle bütünleşme sorunlarını daha detaylı inceleyebilmek için göç sürecinde ortaya çıkan birbirinden farklı özelliklere sahip seçilmiş mahallelerde (Yavuz Selim, Erenköy, Yeni Emek ve Kazım Karabekir) hane anketleri yapılmıştır. Örneklem büyüklüğü $n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q$ formülü ile mahallelerin nüfus büyüklüklerine göre %90 güven aralığında tespit edilmiştir. Buna göre, Erenköy’de 172, Yeni Emek’te 100, Yavuz Selim’de 94 ve Kazım Karabekir mahallesinde 67 haneye uygulanmıştır. Mahalleler seçilirken farklı kültür ve yörelerden gelenlerin temsil edilmesine dikkat edilmiştir. Göller yöresi ve diğer komşu illerden, Doğu-Güneydoğu ve İç Anadolu’dan, Antalya’nın ilçelerinden gelenler ile romanların yoğun olarak yaşadığı gecekondulu mahalleri seçilmiştir. Bu saha çalışması ile göçlerin coğrafi boyutları, göçe katılanların demografik nitelikleri, ekonomik ve sosyal durumlarındaki değişim ile kent merkezinde yarattıkları mekânsal görünüm ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Antalya’ya gelmeden önce ve sonraki meslek, gelir, oturulan mesken türü, harcama ve tüketim alışkanlıklarındaki değişimler ortaya çıkarılmıştır. Göçmenlerin göç etme nedenleri, geldikleri yer ve kentte kalış süreleri ile kente entegrasyonları arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

3. Antalya’da Kentleşme-Gecekondulaşma Süreci

Antalya turizm, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerindeki istihdam olanakları ile başta komşu iller olmak üzere ülkemizin her bölgesinden yoğun göç alan illerden biridir. 1970’li yıllarda başlayan turizm yatırımları ve tarım sektörüne bağlı olarak göçler hızla artmıştır. 1985’ten itibaren ilin nüfus artışında göçlerin önemli bir payı vardır. Antalya’ya göçle gelenler arasında Ankara ve İstanbul gibi büyük iller yanında Afyon, Isparta, Burdur, Konya, İzmir, İçel, Adana, Hatay ve doğu-güneydoğu illeri ile yurtdışından gelenler de bulunmaktadır. Özellikle 1984’de terör eylemlerinin başlamasıyla birlikte, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden Antalya’ya yoğun bir göç süreci yaşanmıştır. 1975’te 140 897 olan Antalya kent nüfusu 2000’de 700 027, 2007’de 775 157’ye yükselmiştir.

1975-2000 arasındaki 25 yıllık süreçte Antalya’nın net göç miktarı 215 675 kişi olmuştur. 1995-2000 döneminde illerin net göçleri dikkate alındığında 23 ilin göç nedeniyle nüfuslarının arttığı 58 ilin ise azaldığı görülmektedir. Net göç hızına göre en fazla göç alan ilk 3 il Tekirdağ, Muğla ve Antalya’dır. Antalya kentinin iklimi, doğal kaynakları ve iş potansiyeli, iç göçlerle hızla büyümesine neden olmuştur. Nüfus artış hızındaki dönemsel dalgalanmalarda kentin iş potansiyeli ve yatırımların yoğunluğu kadar ülkenin ekonomik ve toplumsal konjonktürü de etkili olmuştur. 1990-2000 döneminde 81 il içinde nüfus artış hızı en yüksek olan ilk üç il sırasıyla Antalya, Şanlıurfa ve İstanbul’dur. Bu dönemde Antalya’nın yıllık nüfus artış hızı %41.8 olmuştur. 1965-1970 döneminde %5.4 olan net göç hızı, 1985-1990 döneminde %89.7 olmuştur. Antalya 2000 yılında 171 982 kişi göç alırken verdiği göç ise 81 525 kişi olup aldığı göç verdiği göçün iki katından fazladır (çizelge 1).

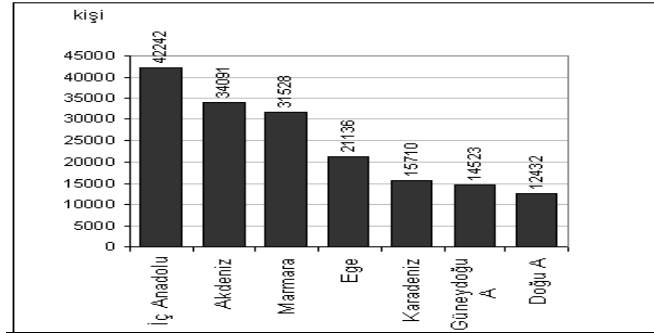
Çizelge 1. Antalya ilinin dönemsel göç verileri

Dönem	Net Göç	Net Göç Hızı (%)
1965 – 1970	2 870	5,4
1970 – 1975	21 459	34,4
1975 – 1980	17 142	26,5
1980 – 1985	25 339	32,8
1985 – 1990	82 737	89,7
1995 – 2000	90 457	64,3

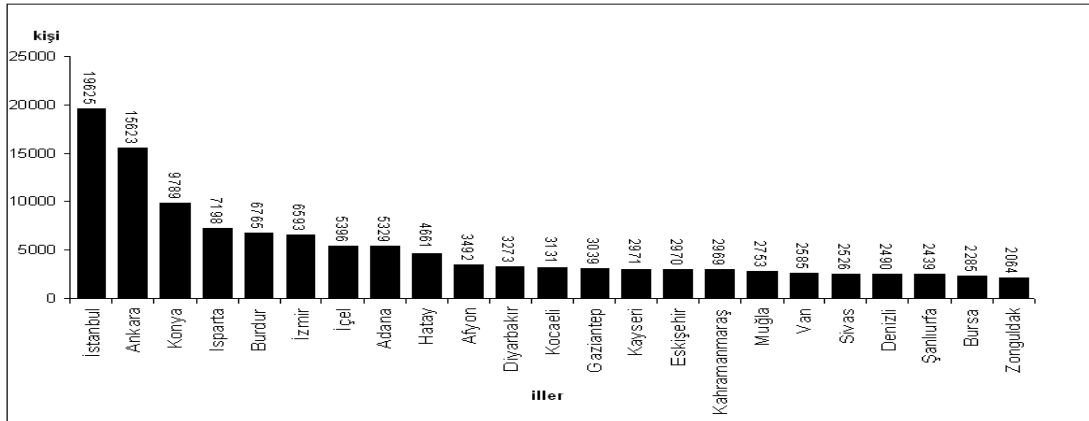
(Kaynak: TÜİK, 2005; DPT, 1993).

Antalya’da 1950’lerde %96 olan Antalya doğumluların payı, 1990’da %72’ye, 2000 yılında %58’e düşmüştür. 2000 yılı itibariyle Antalya’nın en fazla göç aldığı bölge ve iller sırası ile şekil 2 ve 3’te gösterilmiştir. Bu veriler Antalya’nın büyük oranda çevre illerden ve metropoliten bölgelerden

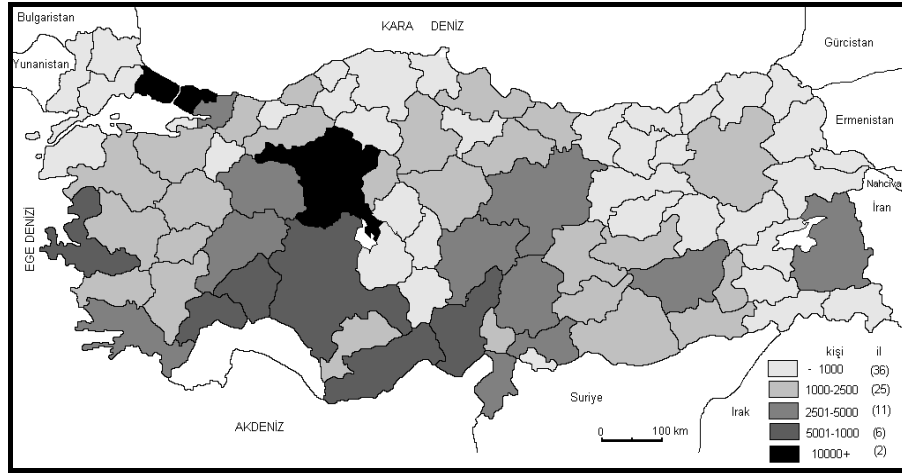
göç aldığını göstermektedir. Akdeniz bölgesi dışında Niğde ve Konya illeri Antalya'ya fazla göç veren illerdir. Ayrıca Antalya kenti kendi ilçe, belde ve köylerinden de göç almaktadır.



Şekil 2. Antalya'ya gelenlerin bölgelere göre dağılımı (2000)

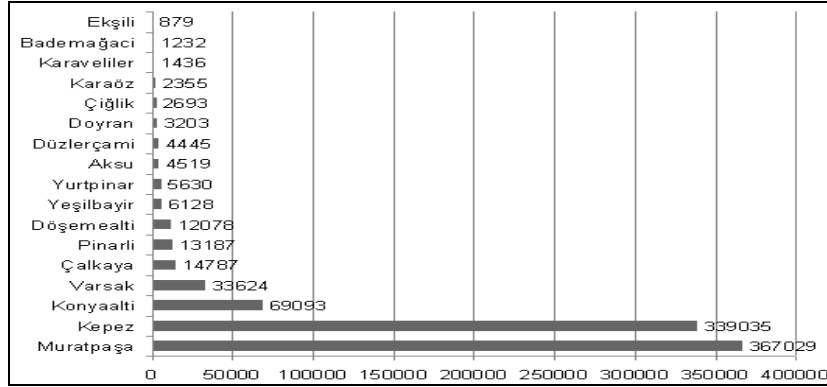


Şekil 3. Antalya'ya en fazla göç veren illerin dağılımı (2000)



Şekil 4. Doğum yerine göre Antalya nüfusunun dağılımı (2000)

Antalya'ya gelenlerin büyük bir kısmı kent merkezinde toplanmıştır. Murat Paşa Antalya'nın eski kent merkezini oluştururken, Kepez Antalya kentinin yayılma alanını ve gecekondu mahallelerini oluşturmaktadır. Kepez, 2000 sayımına göre Antalya kent merkezi nüfusunun 270948 ve 2007'de 339035'ini barındıran ikinci kalabalık belediyedir (şekil 5). Göçmenlerin barınma ihtiyacı ve kentsel rant elde etmek istemeleri sonucunda gecekondulaşma 1970'li yıllarda başlamış ve 1980'li ve 1990'lı yıllarda ise hızla artmıştır. Yoğun göçlerle kent merkezinde Kepez, Kepezüstü, Mazıdağı ile Ferrokrom tesislerinin çevresinde gecekondu mahalleleri meydana gelmiştir.

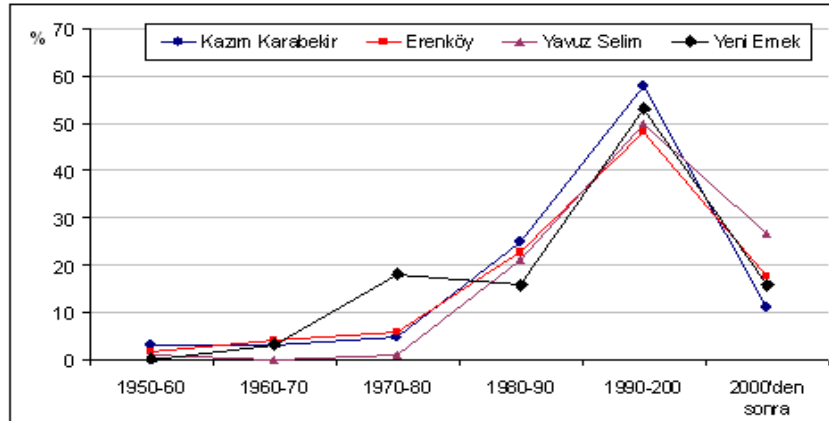


Şekil 5. Antalya Büyükşehir Belediye sınırları içinde yer alan belediyelerin nüfusları (2007)

4.Kepez gecekondularında sosyo-ekonomik yapı ve kente entegrasyon

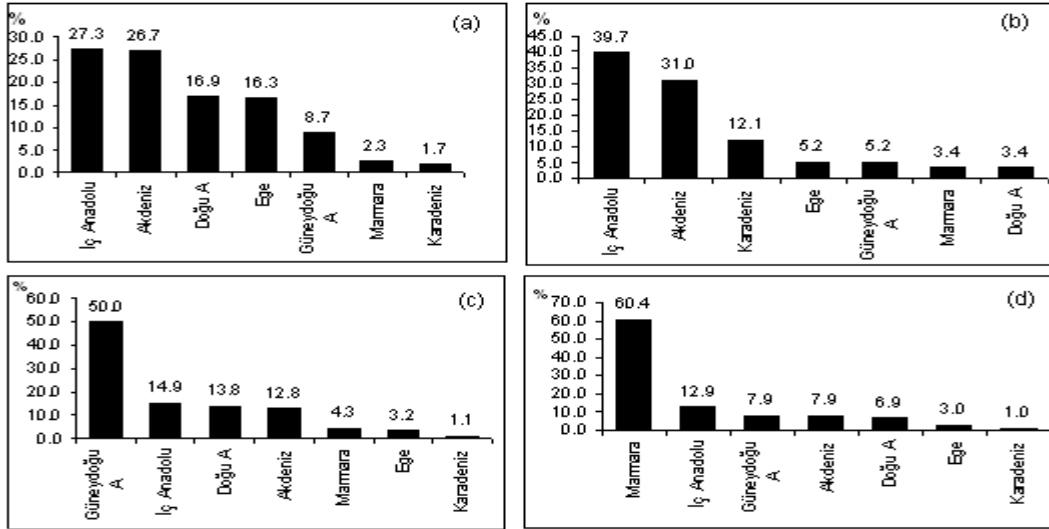
1990'lı yıllarda Türkiye'de ve Antalya'da turizm en fazla artış olduğu dönemdir. Erenköy mahallesindeki göç yılları ile gecekondulaşmadaki artış aynı oranda olmuştur. Çünkü Antalya'da gecekondulaşma 1970'li yıllarda başlamış ve 1990'lardan itibaren Kepez Belediyesi'ne bağlı mahallelerde özellikle vakıf arazisi çevresi ve daha sonra da Masa dağına doğru hızla yayılmıştır. Bu tarihlerde Kepez yaylalarda oturanların kışı geçirdiği bir alan iken bu tarihten itibaren arazi talanına bağlı olarak gecekondulaşma başladı ve Antalya, Burdur ve Isparta'dan gelenlere diğer bölgelerden gelenlerle eklenince kısa sürede bir yama kent oluştu. Bu hızlı büyüme ile 1994 yılında Kepez Belediyesi kurulmuştur.

Araştırma alanımızdaki dört mahallede de ilk yerleşmeler 1950-1960 arasında başlamış, 1960-1970 döneminde aynı oranda kalmış, 1970-1980 döneminde Yeni Emek mahallesi hariç yine fazla bir gelişme olmamıştır. Yeni Emek mahallesinde deneklerin yaklaşık % 20'si 1970-1980 döneminde bu mahalleye yerleşmişlerdir. Erenköy, Kazım Karabekir ve Yavuz Selim mahallelerinde göç edilen yıllara baktığımızda genellikle 1980-1990 arasında ivme kazandığı ve 1990-2000 yılları arasında da en yüksek göç oranına ulaştığı ve 2000'den sonra gerileme olduğu görülmektedir. Bunda hem kentin merkezindeki bu mahallelerde mekansal sıkıntıların ortaya çıkması hem de ülke genelinde iç göçlerin 1980'li yıllara göre azalması etkili olabilir (şekil 6).



Şekil 6. Erenköy, Kazım Karabekir, Yavuz Selim ve Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların Antalya'ya göç dönemlerine göre dağılımı

Ankete katılanlar arasında bütün coğrafi bölgelerden gelenler olmakla birlikte Erenköy ve Kazım Karabekir'de İç Anadolu ve Akdeniz; Yavuz Selim'de Güneydoğu Anadolu ve Yeni Emek'te de Marmara bölgesi doğumluların oranları yüksektir. Erenköy mahallesinde Afyon, Burdur, Konya ve Niğde; Yeni Emek'te Kırklareli, Edirne ve İstanbul; Kazım Karabekir'de Niğde, Antalya ve Çorum; Yavuz Selim mahallesinde ise Batman, Mardin ve Diyarbakır doğumlular daha fazladır.

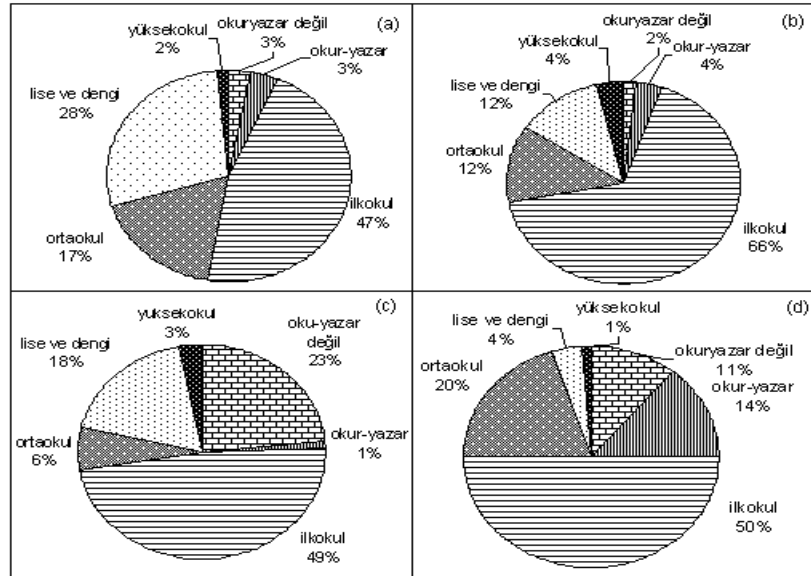


Şekil 7. (a)Erenköy, (b) Kazım Karabekir, (c)Yavuz Selim ve (d) Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların doğum bölgelerine göre dağılımı

Erenköy, Kazım Karabekir ve Yavuz Selim mahallelerinde doğum illeri ile göç edilen iller büyük oranda örtüşmekle birlikte Yeni Emek mahallesinde farklılık göstermektedir. Örneğin, Yeni Emek'te doğum yeri Kırklareli ve Edirne olanların büyük kısmı buraya İstanbul'dan gelmiştir. Bu mahalleler Karadeniz, Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelenler için ikinci göç alanıdır. Çünkü daha önce büyük kentlere gitmişler, fakat bir düzen kuramadıkları için ikinci defa göç etmişlerdir.

Kente göç edenlerin ekonomik ve sosyal mekanlarındaki değişimler kentleşme/kentlileşme düzeylerini gösterir. Es (2008)'e göre, ekonomik bakımdan kentlileşme; geçimini tamamen kente özgü işlerle sağlayacak duruma gelmesiyle gerçekleşirken, sosyal kentlileşme ise kır kökenli şahsın her konuda kente özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir.

Göç eden insanların eğitim durumlarının düşük olması göç edilen yere uyum sağlamalarını zorlaştırmakta ve kentlileşme süreci yönünden olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.



Şekil 8. (a)Erenköy, (b) Kazım Karabekir, (c)Yavuz Selim ve (d)Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların eğitim derecelerine göre dağılımı

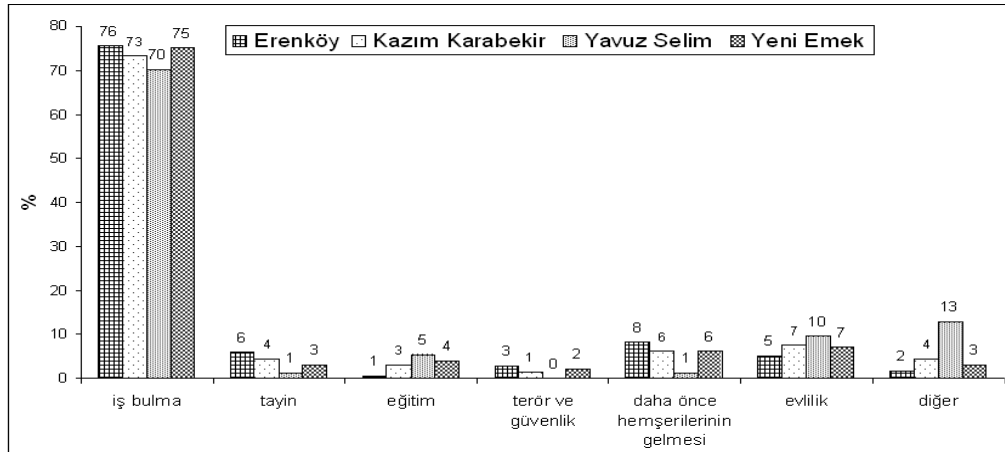
Araştırma alanımızda ilkokul mezunlarının fazlalığı dikkat çekmektedir. Erenköy mahallesinde lise mezunları, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan gelenlerin fazla olduğu Yavuz Selim'de okur-yazar olamayanların oranının diğer mahallelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Romanların yoğun olarak yaşadığı Yeni Emek mahallesinde de okur-yazar olmayanların oranı %11'dir (şekil 8).

Çizelge 2. Antalya kentinin göç alma nedenlerine göre aldığı göç

	Göç etme nedeni							
	İş arama / bulma	Tayin/ atama	Hanehalkı fertlerine bağlı	Eğitim	Evlilik	Deprem	Güvenlik	Diğer
Türkiye	19,95	13,23	25,99	11,56	7,43	3,06	0,65	0,18
Akdeniz	20,88	13,14	28,52	10,12	6,42	2,46	0,77	0,18
Antalya	30,19	8,96	29,14	6,23	5,98	3,92	0,39	0,15

Kaynak: (TÜİK 2000)

Göç etme nedenlerine baktığımızda deneklerin % 70'ten fazlası devamlı bir iş bulabilmek için göç ettiklerini söylemişlerdir. Diğer önemli neden ise daha önce akraba veya hemşerilerinin göç etmesi nedeniyle gelmişlerdir. Evlilik nedeniyle göç edenlerin oranı da önemli bir yere sahiptir. Bu mahallelere eğitim, tayin ve memuriyet amaçlı gelenlerin oranı oldukça düşüktür. Ayrıca Yavuz Selim mahallesinde Batman kökenli 4 kişi diğer nedenlerle (kan davası ile) geldiğini belirtmiştir. Antalya'ya göç nedenleri arasında sırasıyla ekonomik ve ailevi konular en önemli nedenler olarak tespit edilmiştir (şekil 9).

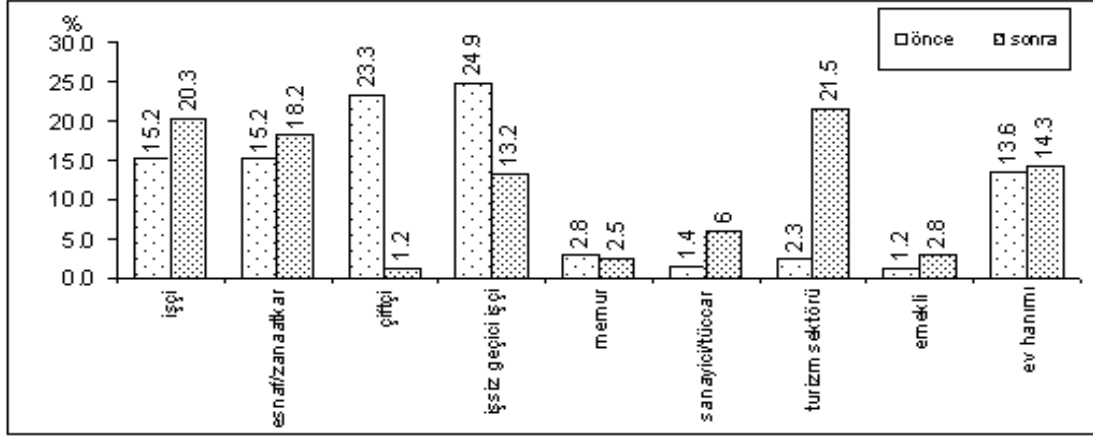


Şekil 9. Erenköy, Kazım Karabekir, Yavuz Selim ve Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların göç etme nedenleri

Bütün mahallelerde deneklerin göç etmeden önceki mesleklerinin çiftçi, işçi ve işsiz/geçici işçi olduğu görülmüştür. Göç ettikten sonraki meslekler arasında da işçiliğe devam edenlerin sayısı fazla olmakla birlikte, tarım ve sanayi işçiliğinden hizmet ve turizm sektöründe işçi olarak çalışanların sayısı artmıştır. Özellikle daha önce çiftçilikle geçinenlerin turizm sektörüne kaydığı görülmektedir. Bütün mahallelerde Göçten sonra çiftçi sayısı belirgin olarak azalırken turizm sektörüne eğilimin arttığı görülmektedir. Antalya'ya geldikten sonraki mesleklerine baktığımızda işçi grubunda bulunanların bütün mahallelerde arttığı görülmektedir. Göçten sonra işsiz-geçici işçi grubu azalmış, göç edenlerin büyük kısmı iş bulmuşlar ve işsizlik belli bir oranda azalmıştır. Göçten sonra tüccar sayısında artış gözlenirken, ev hanımı oranı hemen hemen aynı kalmıştır. Antalya'da kadınlara yönelik istihdamın varlığına rağmen, kırsal alandan gelen kadınların nitelikli işgücüne sahip olmamaları ve çalışmalarına izin verilmemesi nedeni ile kentte de ev hanımı olarak kalmışlardır. Kırsal alanda ev hanımı olmalarına rağmen tarım ve hayvancılık alanının gizli işçileri arasında yer alan bu kadınlar kentte sadece ev hanımı olmuşlar ve ekonomiye katkıları azalmıştır (şekil 10).

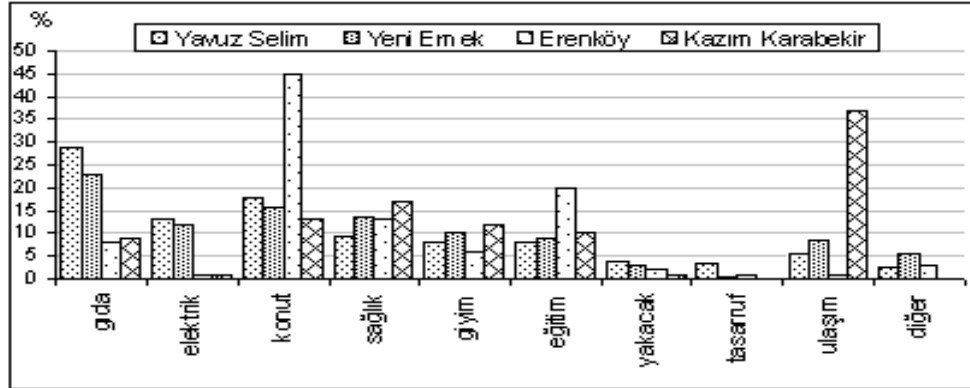
Yeni Emek dışında diğer mahallelerde göç etmeden önceki meslekler arasında çoğunlukla çiftçi, işçi veya işsiz-geçici işçi grubu yer almaktadır. Kazım Karabekir mahallesine göçten sonra işçi,

işsiz ve geçici işçi grubunda fazla bir değişiklik olmamıştır. En fazla değişiklik Erenköy ve Yavuz Selim mahallelerinde olduğu gibi çiftçi grubunda olmuştur. Her üç mahallede de meslek değişimi benzer oranlarda olmuştur. Yeni Emek mahallesine yerleşenler arasında esnaf ve işsiz/geçici işçilerin ağırlıklı olduğu görülür. Burada özellikle romanların olması onların kendilerine özgü zanaatkarlık faaliyetlerini burada da sürdürmelerine neden olmuştur. Memur ve emeklilerin is gecekondulaşma mahallerini tercih etmedikleri görülmektedir.



Şekil 10. Erenköy, Kazım Karabekir, Yavuz Selim ve Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların göçe katılmadan önceki ve sonraki meslek dağılım oranları

Ankete katılanlar gelirlerini nereye harcadıkları sorusuna mahallelere göre farklı cevaplar vermişlerdir. Erenköy mahallesinde oturanlar gelirlerinin büyük kısmını konut kirasına ayırırken, Kazım Karabekir'dekiler ulaşım, Yavuz Selim ve Yeni Emek'te gıda, elektrik ve konut kirasına vermektedir. Buradan Kazım Karabekir mahallesindekilerin toplu taşıt kullanmalarına rağmen en büyük harcama kaleminin ulaşım çıkması gelirlerinin çok düşük olduğuna işaret etmektedir. Bütün mahallelerde yakacak ve tasarrufa fazla pay ayrılmadığı görülmektedir. Bu Antalya'da kışların sert geçmemesi yanında evlerin genelde sobalı olması nedeni çeşitli yollardan yakacak temin ettiklerini göstermektedir (şekil 11).



Şekil 11. Erenköy, Kazım Karabekir, Yavuz Selim ve Yeni Emek mahallelerinde ankete katılanların harcama kalemlerinin oransal dağılımı

Gecekondulaşmayı sadece bir barınma meselesi olarak görmek mümkün değildir. Yapılan araştırmalar, gecekondulardaki kiracılık oranının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumda sorunun adı, kentsel ranttır. Hazine arazilerine el koyarak rant dağıtanlarla bu dağıtıma ortak olanların tapusuz arazi üzerinde işlem yaparak riski az-kârı çok bir yatırıma sahip oldukları görülmektedir. Araştırma alanımızda deneklerin önemli bir kısmının kendine ait konutu yoktur. Gecekondulaşma şeklindeki alt yapısı yetersiz kalitesiz bir yaşam ortamı sunan nitelsiz konutlarda kiracı

durumundadırlar. Kira bedelleri 100-450 YTL arasında olup büyük bir kısmı 250 YTL'nin altındadır. En yüksek kira bedelleri Yavuz Selim, en düşük kira bedelleri de Kazım Karabekir mahallerinde görülmektedir (çizelge 3).

Çizelge 3. Deneklerin konut mülkiyet durumlarının mahallelere göre dağılımı (%).

	Erenköy	Kazım K.	Yeni Emek	Yavuz S.
ev sahibi	54	78	40	50
Kiracı	46	22	60	50

Kepez'de gecekondulaşmanın yarattığı sorunlar

Bugün Antalya'nın üç alt kademe belediyesinden en büyüğü olan Kepez'in 1980'li yıllardan sonra hızla büyümesi beraberinde ekonomik, sosyal, idari, mülki ve mekânsal sorunlara neden olmuştur. Bu sorunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

1. Sağlıksız çevre koşulları: Sıkışık ve düzensiz alanlarda iyileştirme çalışmalarına rağmen devam eden göçler nedeni ile alt ve üst yapı problemleri bulunmaktadır. Ayrıca bu alanlarda, kalitesiz yakıt kullanımı, katı atık ve diğer çevre sorunları problem olmaya devam etmektedir.
2. Mülkiyet sorunu ve 2B arazileri: Kepez'deki en büyük sorunlardan biri mülkiyet sorunudur. Çok sayıda kaçak konut inşa edilmiştir. Buraya göç edenlerin dar gelirli olması nedeni ile devlete ait arazilerin üzerine inşa ettikleri gecekondu tapusunu belediyeden taksitle alan 27 bin kişiden çoğu taksitlerini ödeyememiştir. Bu tapular hisseli tapu olduğu için vatandaşlar bir araya gelip arsalar üzerinde çağdaş konutlar inşa edememiştir. Tapusu dağıtılan gecekonduların mülkiyet sorunu giderilemediği için uzun süre kentsel dönüşüm gerçekleşmemiştir. Son yıllarda TOKİ tarafından yapılan konutların 2B arazilerine kayması da yasal sıkıntılar ortaya çıkmıştır.
3. Yoksulluk ve gelir dağılımı sorunu: Göç yoluyla Kepez'e yerleşenlerin büyük kısmının yoksulluk sınırının altında yaşayan dar gelirlilerden oluşan gecekondu sakinleri olduğu görülmektedir. Sosyal ve ekonomik koşulların kötü oluşu bu alanı güvensiz hale getirmiştir. Antalya kent merkezine oranla Kepez gecekondularında gelir düzeyi oldukça düşüktür. Kent merkezi ile komşu bu alanlardaki yaşam standı arasındaki uçurum insanları umutsuzluğa sürüklemektedir.
4. Arazi bozulması: Gecekondu alanları genişledikçe başta orman alanları olmak üzere tarım alanları da yok olmuştur. Erenköy mahallesinin kurulduğu alanda önceden Muratpaşa Vakıf Çiftliği'ne ait zeytin ağaçları bulunurken yoğun gecekondulaşma nedeniyle zeytin ağaçları ve narenciye bahçeleri yok edilmiştir.
5. Yönetim Sorunları: Gecekondulaşma bir politik yozlaşma sorunudur. Gecekondu önleme görevi başta yerel yöneticilere verilmiştir. Belediyelerin çoğu kez oy kaygısıyla veya patronaj ilişkilerinden dolayı bu gelişime ortam hazırlamaktadır. Bu durumun, siyaset-dışı mekanizmalarla denetlenmesi bir çözüm olarak önerilebilir. Burada tek sorumlu yerel yönetimler değildir. Merkezi yönetimler de, zaman zaman çıkardıkları af yasalarıyla, illegal bir duruma meşruiyet kazandırarak sürecin devamını teşvik etmişlerdir. 1948 yılından bugüne kadar kapsamı birbirinden farklı ve en geniş kapsamlısı 1984'de olmak üzere çıkarılan 16 imar affı gecekondulaşmayı hızlandırmıştır. Antalya Büyükşehir mücavir alanındaki arazilerin %55'i Kepez Belediyesi sınırları içinde olup buradaki 90 bin konutun 63 bini gecekonduardan oluşuyor (%70). Antalya için ayrı bir statü belirlenmesi gerektiğini ifade eden Kepez yerel yöneticileri *Paris Modeli*'nde olduğu gibi buraya yerleşmek isteyenlerin belirli bir gelir seviyesine sahip olmaları şartının getirilmesi gerektiğini savunuyor. Ancak ülkemiz şartlarında böyle bir modelin uygulanması mümkün görülmemektedir.

Sonuç

Göçlerin mekânsal, ekonomik ve sosyal etkileri Antalya kentinde açıkça görülmektedir. Göç/gecekondulaşma/çarpık kentleşme bir az gelişmişlik sorunudur. Az gelişmişlik sorunu halledilmeksizin yapılacak mücadele biçimlerinin tümü göstermelik ve kısıtlı kalacaktır. Türkiye genelinde olduğu gibi araştırma alanımızda da kırdan kente göçte toprak paylaşımının fazla olması, tarımda makineleşme ve kırların çekiciliğini kaybetmesi etkili olmuştur.

Kentleşme olgusu doğrudan doğruya “kent olma” yı tanımlayan temel unsurlara atıfta bulunurken; kentleşme, kentli olma bilincine sahip olma anlamını taşımaktadır. Araştırma alanımızda bu iki kavramın eş zamanlı gelişmediği ve kentleşmenin kentleşmeyi ekonomik ve kültürel gecikmeye bağlı olarak geriden takip ettiği görülmektedir.

Araştırma alanımızda Antalya’ya gelenler arasında kente uyum açısından farklılıklar göze çarpmaktadır. Akdeniz ve İç Anadolu bölgesinden gelenler arasında kentle bütünleşme diğer bölgelerden gelenlere oranlara daha belirgindir. Gecekondularda yaşayanların ekonomik ve eğitim seviyelerinin düşük olması nedeni ile uyum problemleri yaşadıkları görülmektedir. Farklı bir kültürel yapıya sahip olan Romanların ise bütün kentlerde olduğu gibi toplumun bütününden ayrıştığı görülmektedir.

Genel olarak meslekler açısından bir entegrasyon var gibi görünse de kazançlarının kentsel yaşamı sürdürmelerine imkân vermemesi ekonomik entegrasyonu geciktirmektedir. Antalya’ya gelmeden önceki meslekler arasında çiftçilik önemli bir orana sahipken Antalya’ya geldikten sonra her türlü ara hizmet sektöründe işçilik ön plana çıkmıştır. Araştırma alanımızdaki gecekondularda evlerinin bahçesinde az da olsa ihtiyaçlarını karşılamak, gelirlerinin önemli bir kısmını gıda, ulaşım ve kiraya ayırma kentsel yaşam tarzını sürdürmemeye bütünleşmeyi engellemektedir. Sosyal entegrasyon açısından da kentle bir bütünleşme söz konusu değildir. Hâla akraba ve hemşerilerle aynı mahallede oturma, gelenekleri sürdürmeye devam etme ve kültürel faaliyetlere katılamama bunun göstergeleridir.

Teşekkür:

Anketlerin uygulanması sırasında yardımcı olan öğrencilerim Seyit Şakrucu ve N. Murat Etiz’e teşekkür ederim.

Referanslar:

- Akgür, Z.G. (1997), *Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgelerarası Dengesizlik (1970-1993)*, Kültür Bakanlığı, Kültür Eserleri Dizisi: 201, Ankara.
- DİE, (1997), *Daimi İkametgâha Göre İç Göçler 1985-90*, Ankara, DİE.
- Erder, S. (1999), *Kentsel Gelişme ve Kentsel Hareketler: Gecekondu Hareketi*, Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD), İstanbul.
- Erkan, R. ve Bağlı, M. (2005), Göç ve Yoksulluk Alanlarında Kentle Bütünleşme Eğilimi: Diyarbakır Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22 (1), 105-124
- Erman, T. (2001), The Politics of Squatter (Gecekondu) Studies in Turkey: The Changing Representations of Rural Migrants in the Academic Discourse, *Urban Studies*, Vol. 38, No. 7, 983-1002.
- Ersoy, M. (1985) *Göç ve Kentsel Bütünleşme*, Türkiye Geliştirme ve Araştırma Vakfı No.2, A.Ü. SBF, Basın Yayın YO Matbaası, Ankara, s.85-91.
- Es, M. (2008) Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri-I, Yerel Siyaset, (32), 26-38.
- Kayır, G. Ö. (2007), Coğrafi Bilgi Sisteminden Yararlanarak Antalya Kenti İçin Sürdürülebilirlik Projesi Geliştirilebilir, *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi*, 30 Ekim -02 Kasım, KTÜ, Trabzon.
- Keleş R., Kentleşme ve Konut Politikası, *A.Ü. S.B.F. Yayınları*, Yayın no:540, Ankara,1-3 (1984).
- Keleş, R. (2003) *Kentleşme Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Özen Güçlü, S. (2002), *Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü*, ve *Kentlilik Bilinci*, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Dizisi: 366, Ankara.
- Özgür, E.M. (1998), *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, GMC Basın Yayın Ltd. Şirketi, Ankara.
- Tandoğan, A. (1985), *Türkiye’de 1975-1980 Arası İller Arası Göçler*, KATÜ, İİBF Yayınları, Trabzon.
- Saran, N. (1986) “Göç ve Kentleşme “ *Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Dergisi*, Sayı 4 -167.
- Tekeli, İ. (1982) *Türkiye’de Kentleşme Yazıları*, *Turhan Kitabevi*, Ankara Erk Matbaası.
- TÜİK, 2005, *Genel Nüfus Sayımı, 2000 Göç İstatistikleri*, TÜİK yay. No: 2976, Ankara.
- Yener, S., (1997) *1965-1970 Döneminde İller Arası Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri*, DPT, Ankara.
- Yenigül, S. B. (2005), Göçün Kent Mekânı Üzerine Etkileri, *Gazi Ü. Fen Bilimleri Dergisi*, 18(2): 273-288.